

Vammaisneuvoston lausunto

Länsi-Uudenmaan yhteisten tehostetun palveluasumisen asiakkuuskriteerit

Vammaisneuvosto pitää Tehostetun palveluasumisen asiakkuuskriteeri asiakirjaa hankalasti ymmärrettävänä. Ohjetta on muutettu suuresti ja vertailtavuus asiapapereiden välillä on huono.

Vammaisneuvosto pitää huolestuttavana, että yhä huonompikuntoiset vanhuksat asuvat kotona vähäisin kotipalvelujen turvin. Tärkeää on, että sopiva palveluasumispaikka löytyy jokaiselle, kun on jo havaittu, että avopalvelut eivät enää riitä takamaan vanhuksen turvallista selviytymistä kotonaan.

Vammaisneuvosto huomauttaa, että tällä hallinnollisella ohjeella ollaan muuttamassa lukuisia tärkeitä asioita. Lisäksi yleisissä periaatteissa on huomattavia puutteita.

Esimerkiksi:

- Yleisissä periaatteissa ei edelleenkään tule esille käytössä olevat omaisuusrajat palveluun hakeutuessa.
- Nyt lausuttavasta asiapaperista puuttuu selkeä asiakasohjeistus. Selkeä ja ymmärrettävä asiakasohjeistus tulee valmistella samaan aikaan tämän ohjeistuksen kanssa.
- Asumispalveluiden lajit ovat muuttuneet huomattavasti edellisestä ohjeesta. Uudessa ohjeessa ne ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen, palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen.
- Esittelyssä olevassa paperissa on kaikkien asumislajien arviointimittaristo yhtenäistetty. Aiemmassa ohjeessa jokaisen asumispalvelulajin kohdalla oli omat mittariston raja-arvot. Annettu mittaristo tulee olla esillä, kuten edellisessäkin ohjeessa, liitteenä läpinäkyvän ja avoimen päätöksenteon takaamiseksi.
- Uudesta ohjeesta puuttuu kokonaan ohjeistus lyhytaikaiseen tehostettuun palveluasumiseen – aiemmassa ohjeessa oli mainittuna mm. kriisipaikat. Lain mukaan asumispalvelua annetaan henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee apua tai tukea asunnon tai asumisensa järjestämisessä. Kriisitilanteessa, esimerkiksi vesivahinko, palo tms., tarvitaan usein erityistä apua ja tukea, jotta iäkäs henkilö voi kokea lain mukaan elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi. Tällainen kriisitilanteiden asumisen myöntämisen kriteeri tulee siis säilyttää.

- Muistipalvelukeskuksessa asuminen on jätetty pois ohjeesta. Tämän mahdollisuuden tulee olla mainittuna, jos ko. palvelua on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella edelleen saatavilla.
- Myös ikääntyneet vammaiset henkilöt tarvitsevat yhä useammin tehostettua palveluasumista. Vammautuminen asettaa hoidolle uusia haasteita, joihin ei aina ole näissä palveluissa varauduttu.
- Mikäli tehostettuun asumispalveluun siirtyvä henkilö on esimerkiksi vammaisen omaishoitaja, tulee myös omaishoidettavan tilanne ratkaista inhimillisellä tavalla.
- Puolisoiden yhdessä asuminen on lisätty uuteen ohjeeseen. Ohje terveen puolison asumiskustannuksista on kirjoitettu epäselvästi.
- Kriteereissä on voimakkaasti painotettu asiakkaan omaa tahtoa, yksityisyyttä ja ihmisarvoa. Asiakkaan kyky arvioida omaa tilaansa tai selviytymistään läheisten avulla voi olla jo merkittävästi heikentynyt iän tai sairauden vuoksi. Onkin yllättävää, että kieltäytyminen palveluista voi johtaa tilanteeseen, jossa asiakas palautetaan kotiin, vaikka ei enää selviä siellä. Yleensä tilanteesta on jo näyttöä mm. kotipalvelujen puolelta. Asiakkaan kokonaistilanne ja palvelutarve tulee aina arvioida yhdessä henkilön itsensä, eri toimijoiden sekä omaisten ja läheisten kanssa.
- Monessa tapauksessa edunvalvojan hakeminen on jäänyt liian myöhään, vaikka henkilö ei enää pysty huolehtimaan asioista. Miten oikeudet silloin varmistetaan?

Vammaisneuvosto tunnistaa myös selkeän ongelman riittävien palvelujen saannissa. Vaikka asiakas ei enää millään mittareilla selviä kotona, ei palveluasumispaikkaa saa. Tällaisessa tilanteessa ei enää pystytä turvaamaan asiakkaan ihmisarvoista elämää.

Espoossa 12.1.2022

Vammaisneuvoston puolesta

Pirkko Kuusela
Vammaisneuvoston puheenjohtaja

Sirkku Kiviniitty
Vammaisneuvoston sihteeri

Jakelu: Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta
Vanhusten palvelut

Tiedoksi: Vammaisneuvosto